

Postanowienie z dnia 16 lutego 1994 r.
III PO 1/94

Oświadczenie o wyrażeniu zgody na wykonywanie obowiązków w Państwowej Straży Pożarnej złożone w trybie art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. Nr 88, poz. 400) nie wywołuje skutków prawnych w postaci przekształcenia dotychczasowego stosunku pracy w stosunek służbowy w rozumieniu art. 5 tej ustawy.

Przewodniczący SSN: Adam Józefowicz, Sędziowie SN: Jerzy Kwaśniewski, Andrzej Wróbel (sprawozdawca), przedstawiciel Ministra Sprawiedliwości: Tadeusz Szóstakowski, przedstawiciel Ministra Spraw Wewnętrznych: Dorota Kramarczyk,

Kolegium Kompetencyjne przy Sądzie Najwyższym: przy udziale prokuratora Waldemara Grudzieckiego, po rozpoznaniu w dniu 16 lutego 1994 r. na posiedzeniu jawnym sprawy z wniosku Adama K. o rozstrzygnięcie sporu kompetencyjnego między Wojewódzką Komendą Państwowej Straży Pożarnej w G. a Sądem Wojewódzkim-Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku o sprostowanie protokołu powypadkowego,

p o s t a n o w i ł :

u z n a ć właściwość Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Gdyni do rozpoznania sprawy o ustalenie, że zawał serca, jakiemu uległ w dniu 17 lutego 1992 r. Adam K. jest wypadkiem przy pracy.

U z a s a d n i e n i e

Adam K. zatrudniony w Portowej Straży Pożarnej Morskiego Portu Handlowego w Gdyni, w dniu 17 lutego 1992 r. doznał zawału serca przy wykonywaniu obowiązków pracowniczych.

W [...] protokole powypadkowym [...] komisja powypadkowa stwierdziła, że zawał serca, jakiemu uległ wnioskodawca w dniu 17 lutego 1992 r., nie był wypadkiem przy pracy ze względu na brak przyczyny zewnętrznej.

Adam K. pozwem z dnia 9 kwietnia 1992 r. wniósł do Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Gdyni o sprostowanie wyżej wymienionego protokołu powypadkowego przez stwierdzenie, że zawał serca, jakiemu uległ w dniu 17 lutego 1992 r., jest wypadkiem przy pracy. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy uznał powództwo za zasadne i wyrokiem z dnia 16 listopada 1992 r. [...] stwierdził, że zawał serca jakiemu powód uległ w tym dniu jest wypadkiem przy pracy.

Strona pozwana zaskarżyła powyższe orzeczenie do Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku, który wyrokiem z dnia 28 lipca 1993 r. [...] uchylił zaskarżony wyrok. Sąd Wojewódzki nie wypowiedział się co do zasadności rewizji z uwagi na dostrzeżone z urzędu naruszenie prawa materialnego w postaci nieprawidłowego ustalenia statusu powoda. Sąd ten stwierdził, że powód pełnił od dnia

5 maja 1988 r. służbę w Portowej Straży Pożarnej jako strażak i wykonywał tę służbę w dniu wejścia w życie ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. Nr 88, poz. 400), tj. w dniu 1 stycznia 1992 r. oraz w dniu zawału serca, tj. w dniu 17 lutego 1992 r. W uzasadnieniu wyroku Sąd wywiódł dalej, że przepisy cytowanej ustawy podkreślają służebność zatrudnienia strażaka, co znajduje odzwierciedlenie w sposobie nawiązywania i rozwiązywania stosunku służbowego, przenoszenia na inne stanowisko, trybu i zasad odwoływania się od decyzji w tych sprawach itd. Uzasadniając niedopuszczalność drogi sądowej w sprawie sprostowania protokołu powypadkowego, Sąd Wojewódzki wskazał na treść przepisu art. 59 cytowanej ustawy, który stanowi, że strażak, który w związku ze służbą doznał uszczerbku na zdrowiu [...], otrzymuje odszkodowanie w trybie i na zasadach określonych dla funkcjonariuszy Policji. Z kolei przepis art. 68 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. o Policji (Dz. U. Nr 30, poz. 179 ze zm.) stanowi, że policjant, który w związku ze służbą doznał uszczerbku na zdrowiu [...] otrzymuje odszkodowanie w trybie i na zasadach określonych w odrębnej ustawie. Ustawą tą - zdaniem Sądu - jest ustawa z dnia 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Milicji Obywatelskiej (Dz. U. Nr 53, poz. 341 ze zm.) oraz wydane na podstawie tej ustawy rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 22 marca 1973 r. w sprawie przyznawania i wypłaty odszkodowań przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Milicji Obywatelskiej (Dz. U. Nr 11, poz. 84). Wprawdzie w tych przepisach nie mówi się [...] o sprostowaniu protokołu powypadkowego, (choć używa się pojęcia "protokół powypadkowy"), jako podstawie do dochodzenia odszkodowania, przepisy te wskazują na tryb powoływania komisji powypadkowych, organy odwoławcze właściwe do ustalenia prawa do odszkodowania, itd. Wskazuje to - zdaniem Sądu Wojewódzkiego - na ściśle służbowy tok postępowania w sprawach o odszkodowania z tytułu m.in. wypadków przy pracy [...] pozostających w związku ze służbą w Straży Pożarnej.

Rozważania te doprowadziły Sąd do wniosku, że w rozpatrywanej sprawie występuje niedopuszczalność drogi sądowej, ponieważ organami właściwymi do rozpoznania sprawy o sprostowanie protokołu powypadkowego są organy służbowe powoda.

Z kolei Komendant Wojewódzki Straży Pożarnej w G. postanowieniem z dnia 20 grudnia 1993 r. [...] uznał się niewłaściwym do rozpoznania sprawy Adama K. o uznanie zawału serca za wypadek przy pracy w związku ze służbą, ponieważ powód nie pozostawał w tym czasie w stosunku służbowym w rozumieniu w/w ustawy o Państwowej Straży Pożarnej. Złożył wprawdzie - jak tego wymaga art. 129 tej ustawy - oświadczenie o przystąpieniu do służby w Państwowej Straży Pożarnej - lecz nie został mianowany na stanowisko w jednostce organizacyjnej tej straży, co oznacza, że nie świadczył służby w takiej jednostce, lecz pozostawał w zatrudnieniu określonym przepisami prawa pracy. Zawał serca, jakiego doznał wnioskodawca, nie jest wypadkiem przy pracy w związku ze służbą, lecz wypadkiem w trakcie wykonywania obowiązków pracowniczych regulowanych przepisami powszechnego prawa pracy. Z tych względów nie ma tu zastosowania art. 59 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, na którym oparł się Sąd Wojewódzki, uznając niedopuszczalność drogi sądowej w kwestii uznania powyższego zdarzenia za wypadek przy pracy. W konkluzji postanowienia Komendant Wojewódzki stwierdził, że sprawa ta powinna zostać

rozpoznana przez Sąd Pracy, gdyż dotyczy stosunków społecznych regulowanych przepisami prawa pracy.

Kolegium Kompetencyjne przy Sądzie Najwyższym zważyło, co następuje:

Istotą sporu kompetencyjnego pomiędzy Sądem Wojewódzkim-Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku a Komendantem Wojewódzkiej Straży Pożarnej w G. jest to, czy uznanie zawału serca doznanego w czasie wykonywania obowiązków pracowniczych przez strażaka zatrudnionego w Portowej Straży Pożarnej Portu Handlowego SA w G. za wypadek przy pracy należy do właściwości organów służbowych Państwowej Straży Pożarnej czy też do Sądu Rejonowego-Sądu Pracy.

Pozostające w sporze organy wskazują na to, że w kwestii dopuszczalności drogi sądowej, względnie drogi postępowania służbowego w tej sprawie, rozstrzygające znaczenie ma ustalenie statusu prawnego wnioskodawcy.

Stosownie do art. 129 ust. 1 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej dotychczasowi funkcjonariusze pożarnictwa, do których należał Adam K., stają się strażakami Państwowej Straży Pożarnej, jeżeli w ciągu jednego miesiąca od dnia wejścia w życie tej ustawy, tj. od 1 stycznia 1992 r., wyrażą na to pisemną zgodę. Adam K. złożył w tym terminie stosowne oświadczenie i według reguł wykładni językowej powołanego wyżej przepisu ustawy stał się strażakiem Państwowej Straży Pożarnej.

Kolegium Kompetencyjne przy Sądzie Najwyższym jest jednak zdania, że status prawny wnioskodawcy w tej konkretnej sprawie nie może być wyjaśniony poprzez stosowanie wyłącznie reguł interpretacji językowo-gramatycznej art. 129 ust. 1 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej. Nie bez znaczenia dla zdefiniowania prawnego charakteru zatrudnienia Adama K. jest bowiem fakt, że nie został on mianowany na stanowisko służbowe na zasadach i w trybie określonym w rozdział 5 tej ustawy. Z akt sprawy wynika, że w dniu wejścia w życie ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, tj. w dniu 1 stycznia 1992 r., oraz w dniu doznania zawału serca, tj. - w dniu 17 lutego 1992 r., był zatrudniony w Portowej Straży Pożarnej Morskiego Portu Handlowego SA w G. jako strażak. Złożenie przez Adama K. w trybie art. 129 ust. 1 ustawy oświadczenia o wyrażeniu zgody na wykonywanie obowiązków w Państwowej Straży Pożarnej nie zmienia statusu prawnego wnioskodawcy, jako pracownika Portowej Straży Pożarnej Morskiego Portu Handlowego SA w G., a w szczególności nie czyni go z tym dniem funkcjonariuszem Państwowej Straży Pożarnej w rozumieniu ustawy o Państwowej Straży Pożarnej. Sens powyższego oświadczenia polega bowiem na wyrażeniu zgody na mianowanie w jednostkach organizacyjnych Straży, o których mowa w art. 8 ustawy. Nie jest natomiast uprawnione wiązanie z tym oświadczeniem skutków prawnych polegających na bezpośrednim przekształceniu dotychczasowego zatrudnienia w stosunek służbowy w rozumieniu rozdziału 5 ustawy. Dotychczasowi funkcjonariusze pożarnictwa, którzy złożyli takie oświadczenia, lecz nie zostali mianowani w trybie ustawy, nie tracą swoich uprawnień wynikających ze stosunku pracy, bowiem zgodnie z art. 129 ust. 2 tej ustawy zachowują ciągłość służby. Oznacza to, że z chwilą mianowania na stanowisko służbowe w jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej zalicza im się okres zatrudnienia w dotychczasowym miejscu pracy do świadczeń związanych z wykonywaniem służby w tych jednostkach.

Nie bez wpływu na określenie statusu prawnego wnioskodawcy pozostaje fakt,

że Państwowa Straż Pożarna znajdowała się w tym czasie w fazie tworzenia, podczas gdy dotychczasowe jej struktury zachowały swój byt prawny. Nie można bowiem przyjąć, że dzień wejścia w ustawy o Państwowej Straży Pożarnej oznacza zniesienie z tym dniem dotychczas istniejących jednostek ochrony przeciwpożarowej i powstanie w ich miejsce nowej, określonej ustawą, struktury organizacyjnej. Taki skutek powstaje bowiem - zgodnie z art. 126 ust. 1 - z dniem utworzenia Państwowej Straży Pożarnej, który nie pokrywa się z dniem wejścia w życie ustawy, na co wskazuje w sposób nie budzący wątpliwości art. 134 ustawy. Ponadto w dniu wypadku przy pracy, tj. 17 lutego 1992 r., brak było jeszcze przepisów wykonawczych do ustawy, które czyniłyby legalnym dokonywanie przekształceń dotychczasowych jednostek ochrony przeciwpożarowej w jednostki Państwowej Straży Pożarnej. Stosowne przepisy ukazały się bowiem w okresie późniejszym. Idzie tu zwłaszcza o przepisy wykonawcze do ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. Nr 81, poz. 351 ze zm.), w tym wydane na podstawie art. 43 ust. 1 tej ustawy zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 12 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu utrzymania bądź przekształcenia zakładowych straży pożarnych w zakładowe służby ratownicze (M.P. Nr 28, poz. 198). Podobnie akty wykonawcze do ustawy o Państwowej Straży Pożarnej regulujące zasady i tryb rozwiązywania jednostek organizacyjnych ochrony przeciwpożarowej ukazały się w terminach późniejszych, np. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 października 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu rozwiązywania jednostek organizacyjnych ochrony przeciwpożarowej oraz znoszenia stanowisk funkcjonariuszy pożarnictwa (Dz. U. Nr 78, poz. 395). A zatem w dniu 17 lutego 1992 r. brak było podstaw prawnych do stwierdzenia, że Portowa Straż Pożarna Morskiego Portu Handlowego SA w G. została zniesiona lub przekształcona w zakładową służbę ratowniczą w rozumieniu art. 15 ustawy o ochronie przeciwpożarowej, względnie w jednostkę organizacyjną Państwowej Straży Pożarnej w rozumieniu art. 8 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej.

Kolegium Kompetencyjne przy Sądzie Najwyższym stwierdza, że w świetle powołanych wyżej przepisów prawa i wobec braku aktu mianowania na stanowisko należy przyjąć, że Adam K. w dniu doznania przez niego zawału serca nie pełnił służby w jednostce organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej w rozumieniu ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, co wyklucza zastosowanie wobec niego art. 59 tej ustawy, a w konsekwencji drogi służbowej w sprawie ustalenia, czy doznany przez wnioskodawcę w toku wykonywania obowiązków pracowniczych zawał serca, jest wypadkiem przy pracy. Kolegium Kompetencyjne przy Sądzie Najwyższym podziela w tej kwestii stanowisko Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej, wyrażone w piśmie [...] z dnia 30 listopada 1992 r., że w takiej sytuacji należy przyjąć, że A. K. w tym dniu pozostawał w zatrudnieniu w Portowej Straży Pożarnej Morskiego Portu Handlowego SA w G., a jego stosunek pracy z tym zakładem podlegał przepisom powszechnego prawa pracy. W związku z tym w powyższej sprawie stosuje się przepisy obowiązującego w tym dniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 grudnia 1974 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy (Dz. U. Nr 47 poz. 287 ze zm.).

Biorąc pod uwagę wszystkie te okoliczności i na podstawie art. 190 § 1 k.p.a. Kolegium Kompetencyjne przy Sądzie Najwyższym orzekło jak w sentencji.

=====

